

Katarína Džunková

A ja vás, slová, poháňam pred sebou
ako čierne húsky, a aj tak utekáte, kam chcete.
Môžem azda len dúfať, že je za vami poskrúcanými
ako chodbičky v mravenisku, skrytý
aspoň kúsok pravého úmyslu. To, čo prsty
poctivo hovoria pri každom stehu na výšivke.

Že Boh je.

A potom na to udivenie zo siedmeho dňa –
že je i človek. A že nie je sám, a že smie a je povolaný
milovať.

A že aj tá hudba, aj tá výšivka, aj tá láska
A aj ten druhý a prvý sám – aj to všetko je Pán.

*

Teodor Križka **Brat či sestra**

Azda len žije niekde za horami,
dnes a či v inom príhodnejšom čase,
ten citlivý, čo možno zavolá mi,
že je a podobne sa korí kráse.

Možno v ňom taktiež holub kryje strieškou
sivastých krídel pohnutie i nápad.
A možno cez dym kaviarenských dneškov
nevidno nehu (neha nevie ziapať).

Neha sa neponúka z pouličných stánkov.
Ó, neha! Čaká ako ruža v spiacom puku,
Až si Boh utrie slzu modrou hánkou
a na puk zloží žehnajúcu ruku.

Azda len žije a si do sneženie
prchnucich višní češe miesto vlasov
blond'avé snové verše ako žena
obdarovaná znútorneou krásou.

Náhodným tónom dotkne sa bok o bok.
Do hluchých uší báseň vyzvoní mi.
A možno mi len sadne na náhrobok,
sklamaná, že sa bratám s nebohými.

*

Katarína Džunková

I

*Ako knôty sviečok dohorievali v záhradách
kvetý a chodníčky, staré pútce, zapletali
vysokej tráve vrkoče. Zem bola tichá, ticho
v nej stopovali zvieratá, ticho sa do rastlín
vkrádala vlhkosť, ticho potemnela obloha, ako
keby sa jej vracali spomienky na poslednú
búrku. Tak veľakrát som si pod ňou vravela
- urobím toto, aby... Keby si tak všimol, že...
A na všetko som mala zámer a všetko som chcela ovládať.*

II

*Kvetý zhášali pomaly alebo naopak,
veľmi rýchlo a ulicu zrazu pohltila tma.
Iba tak, tiež veľmi pomaly alebo náhle a rýchlo
Prišla úprimná noc a nemohla viac zadržať
ani hviezdy, ani chlad. To tak nie je. Báseň
nepríde na želanie a nepríde tak ani pocity,
ktoré si človek želá azda viac pre vlastnú
slasť, než pre druhého.*

III

*A môžem na tú báseň hoci aj volať a sľubovať
jej akékoľvek odmeny, nikdy nepríde.
Nechá ma všetkému majetníckemu napospas.
Pokiaľ nebude mať človek úprimné srdce a ani
to sa nedá technicky zariadiť.*

IV

*Potichu klopem, a vie, že nie som ani
lastovička, ani biely psík, ani akékoľvek
zatúlané zvieratko, ani čokoľvek z Božej prírody,
čo by ho potešilo. Ako by som takým niečím
chcela byť, aby som sa mu zapáčila!
Koľkokrát chcem byť ľúbezná, čakám pochvalu,
Koľkokrát vymýšľam kúsiky a predstavujem*

*si konečný efekt, ale nikdy sa tak nestane.
City sú veľké, vznešené kone, nedajú sa
privolať, navadiť. A predsa zvyknem čakať
a chcem viesť báseň alebo srdce za ruku.
Akoby dávno neplatilo, že to ony vedú nás.*

*

Teodor Križka
Srdce II

*Mnoho rokov moje oko
moje tiché oko uprostred,
zahľadené k nebu naširoko,
nedá oslepnúť a osprostieť*

*očiam v tvári, tomu páru
zelenkavých ľudských zreničiek.
Vidieť v modrom chlade žiaru –
taký majú oči chlebíček.*

*Mnoho rokov oko srdca
odbehuje mlčky od domu.
Akoby šli choré pľúca
Nadýchať sa do hôr ozónu.*

*Chodí k tebe spojom skorším
ako ktorýkoľvek prvý vlak.
Svoje oko s tvojim spolčím.
Alebo to bude naopak.*

*Zelené máš oči ako lesy.
Zeleno sa budú vo mne chvieť.
Aké šťastie, že si, že si
V zornom poli srdca uprostred.*

*

Katarína Džunková

*Človek posmutnie, zastaví sa a toľkých vecí mu je zrazu ľúto. Že
necíti, ako v túto chvíľu vedú vysušenou rukou cez priesmyky svoje
stáda pastieri. Že nepočuť, ako chlapi hrajú na ostrej tráve napnutej
ako jazýček vo vystretých dlaniach. Že necítíme, ako sa dnes, práve*

*v tento večer alebo v toto priesvitné ráno premieňa voda na víno
a smútok v zemi sa mení na chlieb.*

*Áno tu. Tu, na tomto svete, len niekoľko stoviek kilometrov na
východ, kde si chrobačí bojovníci vyhrievajú na púštnom slnku rímske
brnenie a kde sa ako vlnobitie kriví horizont zvrásnenej kôry na
konároch granátovníkov – naozaj kráčala jeho noha.
A záznamy v tabuľkách nesú hĺbku vyrytých správ, v plátnach sa
zjavuje červená žabka zaschnutej krvi a huby na stromoch presne vedľa
o zacelenom stotníkovom uchu.*

*Tu, na tomto svete. Tam, kúsok na východ od toho mesta. A my to tak
nerozumne škráme z našich dejín. Cesta je cestou a na jej linajke stoja
ako výšivky geometrické vzorky striech dedinských domov.*

*Zázrak sa nedá vyškrtnúť. Darmo sa snažia zvislo preškrtnúť alebo
priamky činžiakov veľkomesta. Cez storočia sa zachová v piesni horiaca
lipka. Nikdy sa nerozfučí posolstvo z horiaceho kríka, aj keď toho, čo ho
uzrel, si už rozobrali národy a o jeho prachu vedľa možno len biele
súhvezdia rozkvitnutej d'ateliny na lúkach.*

*Stále vo mne spíš aj bdieš, láska. A ako sa na mojej hladine objavujú
kruhy stále širších bradaviek, tak sa zázrak deje stále; my tu už
nebudeme, ale v iných ľuďoch, v iných letopočtoch, na iných
spáleniskách vyklíčia brezy a z iných stromov, z iných polien zas iné
ruky vyrobí kríž.*

*

Teodor Križka **Reťaz**

*Život je stará, nekonečná reťaz
a ty sa iba ako smädný pes
na konci toho reťazenia zmietaš
a iba občas do tmy zavyješ.*

*Ó život, život, ohník, ktorý chvíľku
hrial kosti od súmraku k úsvitu,
ohnivko slova pridá ku ohnivku
a mení holú vetu v rozvitú.*

*Objím ma v smútku, objím ma a zapoj
ďalšie dni k okám mojich sklamaní,*

*jedinou slamkou vypime ten nápoj,
úbohí, schudobnení brahmani.*

*Stane sa veta, črty sveta zmenia
náhodné hlásky, také nevinné.
Jedine nádej z toho reťazenia
vytrháva nás, láska jedine.*

Katarína Džunková

*prešli už celé dejiny
žeriavy s nákladom diaľky
už preťali sivú oblohu
dozneli melódie
z husľového kľúča v dafni
a aj letničky
vydýchli vôňu
pri príchode kráľa
po nebeskej lúke*

*a on ešte stále čaká
aj keby možno chcel
a vedel
žiť inak*

*azda je príkaz: ži,
vydrž a počkaj,
ešte ťažší,
ako keď to volalo na Jonáša
z kaplnky vo veľrybe*

*a tak tam stále verne stojí
na hrudi tíši ako loďky
vyplašené zvieratá*

*akoby sa vo mne pohla
spodná,
lepšia duša,
keď ma mal v náručí a šepkal*

dieťaťko moje

*

Prihodi sa to raz za život, človek stretne akoby sám seba, stretne svoje alter ego, svoje druhé ja. Všetko, čo tá druhá osoba povie alebo napíše či vykoná, je akoby predĺžením jeho túžob, myšlienok, skutkov. Vari každý. Kto si nevystačí len sám so sebou, o tom sníva.

I ja som hľadal svoje alter ego mnoho rokov – netušiac, že sa vôbec narodí a že sa dokonca narodí v mojom rodnom meste, i že bude básnikom, a že to nebude brat, ale sestra, aj keď sestra o niekoľko desaťročí mladšia. Ale narodenie nestačí. K úplnému zázraku treba, aby sa to druhé ja stretlo s prvým ja, a nielen to, aby sa ich osudy dotkli a prešli. Ak sa čosi také stane, to čosi, čo je matematicky vonkoncom nevypočítateľné, resp. pravdepodobnosť toho sa matematicky rovná číslu blízkeму nule, treba to považovať za dar.

A mne sa také čosi prihodilo. Prišlo to, ako prichádza dážď do púšte, keď pustý piesok pokryje kvetinový koberec. Prišlo to tak znenáhla a neočakávane, bez akéhokoľvek umelého napomáhania či autoštylizácie, tak jednoznačne ako buchnutie dverami. Keď sa mi pred rokmi dostali na stôl verše vtedy pätnásťročného dievčatka, o ktorom som nevedel úplne nič, len to, že napísalo hotovú, zrelú poéziu, v okamihu som pochopil, že to prichádza ona, metamorfóza Orfea, o ktorej mi ponad desaťročia šepkal Rainer Maria Rilke. A vedel som s istotou, že budeme priatelia, aj keby sa proti tomu spolčil celý svet. Museli však prejsť ďalšie roky, aby sme sa stretli vzájomne. A hoci to nebolo nijako prosté, bolo to jednoznačné a akoby vopred definované.

V záverečnej etape, keď sa vynáralo z hmiel ako socha z kararského mramoru, jeden po druhom vznikali tieto verše. Vynárali sa z nebytia, akoby som chodil do matkinej špajzy po zaváraniny, ktoré tam pre mňa odložila na horšie časy. A ja som si z nich bral, koľko som vládal. A že boli také jedinečné, nedá mi, aby som sa o ne nepodelil s vami.

Teodor Križka